

Nå må helseforetakene avvikles!

 Av Kjersti Toppe (stortingsrepresentant Senterpartiet)

14. mai 2020, kl. 20:54 

MENINGER Stortinget vedtok torsdag 14. mai å be regjeringen sørge for at fødeavdelingen i Kristiansund består inntil fødeavdelingen i det nye sykehuset på Hjelset er i drift. Forslaget fra Senterpartiet om en fullverdig fødeavdelingen i Kristiansund også etter at fellessykehuset står ferdig, ble nedstemt av Arbeiderpartiet og regjeringspartiene H, KrF og V.

Man skulle sjølvsagt forvente at når Stortinget vedtar saker, så blir det slik. Men i helsepolitikken er visst Stortinget satt til side, og det er helseforetakene som i realiteten bestemmer. For ikke mange timene etter at Stortinget gjorde sitt vedtak torsdag, kom styreleder i Helse Møre og Romsdal, Ingve Theodorsen, på banen. Han uttalte til NRK at han vil vurdere sammenslåing av fødeavdelingene i Nordmøre og Romsdal uavhengig av hva stortinget måtte mene.

Ser man det. Uavhengig av hva Stortinget måtte mene. Theodorsen er styreleder i et helseforetak som ligger under Helse Midt Norge. Helse Midt Norge eies og styres av staten og regjeringen. Hvem har valgt og styrer over regjeringen? Jo, selvsagt Stortinget, Norges folkevalgte forsamling. Det er derfor vi har valg ved fjerde år, slik at alle med stemmerett kan være med å stemme inn folk de har tillit til. Men vi leker ikke demokrati i Norge, Theodorsen. Det er ikke slik at styret i Helse Møre og Romsdal er overordnet Stortinget. Det er omvendt.

I Norge har et flertall av partiene, Ap, H og FrP, valgt å organisere og styre sykehuspolitikken gjennom en helseforetakslov. Helseforetaksmodellen ble innført i 2002. Fire regionale helseforetak har i denne modellen fått delegert et sørge- for- ansvar for spesialisthelsetjenestene til befolkningen i sin region. Stortinget fremmer en gang hver periode en Nasjonal helse- og sykehusplan. Denne skal gi retningen for utviklingen av spesialisthelsetjenesten i årene fremover, noe som helseforetakene må rette seg etter. Det var ved behandling av denne saken, at forslaget om fødeavdelingen i Kristiansund kom opp.

Nå gir altså styrelederen blaffen i hva Stortinget måtte mene om sykehuspolitikk i hans region. Han vil styre sin egen bedrift og være kaptein på egen skute. Det er ikke første gangen at Helse Møre og Romsdal demonstrerer forakt for Stortinget på denne måten. Ved Stortingets behandling av den forrige helse- og sykehusplanen i 2015, vedtok Stortinget at stedlig ledelse skulle være hovedregelen på alle sykehus. Samme dag som Stortinget vedtok dette, gjorde styret i Helse Møre og Romsdal vedtak om at de ikke skulle ha slik stedlig ledelse på sine sykehus. Stikk i strid med Stortinget sin vilje. Og slik er det blitt.

Nå skjer det samme igjen. Stortinget vedtar at fødeavdelingen i Kristiansund ikke skal legges ned nå. Styreleder i Helse Møre og Romsdal sier at det ikke vil få noen betydning. Da må det minnes om at sykehus er et hundre prosent offentlig ansvar. Det er hundre prosent offentlig finansiert. Selv helseforetakslovens paragraf 30 slår fast at helseforetakene ikke har fullmakt til å selv gjøre vedtak i store saker som angår saker med samfunnsmessig verdi, slik som nedlegging av fødeavdeling vil være. At helseminister Høie har gitt helseforetak klarsignal for dette, er sant. Men i denne saken ble han altså overprøvd av Stortinget. Høyre og Høie har mistet flertallet.

Helse Møre og Romsdal var advart mot å slå sammen fødeavdelinger før fellessykehuset var på plass. Ros- analysene de selv hadde bestilt, var tydelige på at det å slå sammen fødeavdelingene gav risiko for mor og barn fordi det ble lang reisevei. I tillegg var det risiko for tap av kompetanse og rekrutteringssvikt om avdelinger ble lagt ned i interimfasen. Ros- analysene ga råd om det motsatte - å styrke de eksisterende avdelingene og bygge opp fagmiljøene på de ulike stedene, for å ha et godt utgangspunkt når fellessykehuset sto ferdig. Nå gjør helseforetaket det motsatte. Det kan straffe seg i form av brist i rekruttering og svikt i kvalitet og fare for uheldige hendelser, og dyrere - ikke billigere tjenester.

Saken viser ikke bare behovet for å skrote foretaksmodellen. Den viser også behovet for en ny modell for å finansiere sykehus. Vi må bort fra stykkprisfinansiering – en finansieringsform som gjør at beredskap og god fødselsomsorg ikke «lønner» seg lenger. Sykehus må rammefinansieres på samme måte som eldreomsorg og skole. Vi må skille investering og drift. Større investeringer må bevilges penger til over statsbudsjettet, slik det gjøres for annen statlig infrastruktur. Det hører ingen steds hjemme å måtte kutte i fødetilbud, rehabilitering, ambulansetjenester eller andre viktige pasienttilbud, for å få råd til helt nødvendige investeringer. Senterpartiet har foreslått en slik ny modell, men har til nå bare fått støtte av SV.

Vi kan ikke ha det slik lenger, at helseforetakene styrer helsepolitikken i Norge. Vi kan ikke ha det slik at Stortinget har abdisert over utviklingen av en av velferdsstatens kanskje aller viktigste områder - nemlig helse og beredskap. Helseforetakenes formål, jfr. formålsparagrafen, er å yte gode og likeverdige helsetjenester til alle som trenger det, når de trenger det, uavhengig av alder, kjønn, bosted, økonomi og etnisk bakgrunn. Spesialisthelsetjenesten er ryggmargen i velferdsstaten vår. Men tuller ikke med den, herr styreleder!

Jeg vil være tydelig. Theodorsen tar grundig feil. Han kan som styreleder ikke trosse et vedtak fattet i Stortinget. Han skal sørge for at det blir fulgt opp og at kvaliteten i tilbudet sikres. Han kan gjerne si at da må det bevilges mere penger. Men en styreleder kan ikke selv utforme sykehuspolitikken, det skal folkevalgte gjøre, som står til ansvar for befolkningen og kan kastes ved valg. Helse Møre og Romsdal blir kroneksempelen på hvorfor helseforetaksmodellen må fjernes. Selvstyret har gått for langt. Sykehus blir nå drevet som butikk, og styres deretter. Nå må vi ta sykehusene tilbake til folkevalgt styring. Noe annet er ikke lenger akseptabelt.